

Helse- og omsorgsdepartementet
Pb. 8011 Dep.
0030 Oslo

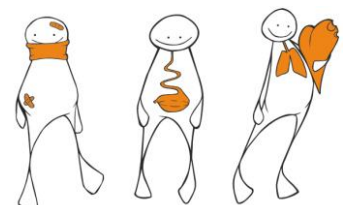
Oslo, 30. juli 2013

Høring om endringer i pasient- og brukerrettighetsloven – rett til brukerstyrt personlig assistanse (BPA)

Unge funksjonshemmede er glade for at regjeringen endelig legger fram et forslag om rettighetsfesting av brukerstyrt personlig assistanse (BPA). Dessverre inneholder det framlagte forslaget en del mangler som spesielt vil ramme unge som er funksjonshemmet og deres muligheter. God og tilstrekkelig assistanse er helt nødvendig for mange av våre medlemmer for at de skal kunne leve aktive liv, studere, ha familie samt delta i arbeid og organisasjonsliv. Kort sagt bli fullverdige medlemmer av samfunnet. BPA er viktig for likeverdig deltakelse på alle samfunnets arenaer. Unge funksjonshemmedes anbefalinger er oppsummert her:

Unge funksjonshemmede anbefaler at

- Innslagspunktet for når rettigheten trer i kraft settes til 10 timer i uken for unge personer under 35 år
- Fritid ivaretas i BPA ordningen
 - Støttekontakt beholdes i BPA ordningen i tråd med rundskriv I-20/2000 til lov om sosiale tjenester
 - Avlastning beholdes i ordningen i tråd med rundskriv I-20/2000 til lov om sosiale tjenester
- Helsehjelp kan inngå i BPA ordningen når arbeidsleder selv ønsker det, i tråd med rundskriv I-20/2000 til lov om sosiale tjenester
- BPA blir en helhetlig ordning for all assistanse hvor
 - Funksjonsassistanse innlemmes i BPA
 - Assistanse i studiesituasjonen (etter videregående) innlemmes i BPA
- For at dette ikke skal være kostnadsdrivende for kommunen, kan kommunen søke refusjon fra NAV for assistansetimer i arbeid/studiesituasjon.

Innslagspunkt

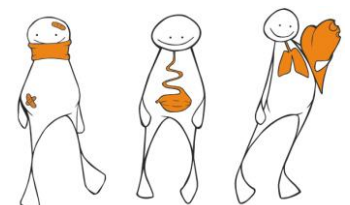
Først og fremst reagerer Unge funksjonshemmede på at forslaget legger seg på et innslagspunkt som gjør at over halvparten av de som i dag har BPA ikke får rett på BPA. Vi finner det viktig å påpeke at ved å ha et innslagspunkt på 25 t i uka for å ha rett på BPA stenger man spesielt mange unge ut fra ordningen. I ungdomsårene brukes ofte BPA supplerende med assistanse fra foreldre. Dette for å få en glidende overgang til mer selvstendighet for ungdom, og å lære dem å håndtere assistansen selv. Ved å ha et innslagspunkt på 25t i uka, vil ikke dette være mulig.

Svært mange ungdommer som har flyttet for seg selv trenger litt assistanse for å klare dagliglivet (husarbeid, handling mm) og vil med dette forslaget være avhengig av en hjemmetjeneste som ikke er tilpasset ungdoms hverdag. De må være hjemme fra studier eller arbeid fordi hjemmetjenesten kommer. Dette fører til at mange enten må redusere studier/jobb eller velger bort å få den nødvendige assistansen. Når nødvendig assistanse blir valgt bort, fører det til større belastning, og økt funksjonstap på sikt. Dette er ikke i tråd med intensjonen i Samhandlingsreformen.

Funksjonshemmede som er i arbeid har tilsynelatende behov for et lavere timetall BPA enn det de ville ha hatt hvis de ikke var i jobb. Dette fordi mye av timetallet til assistanse er dekket opp av funksjonsassistanse. Hvis man jobber 100 % er deler av dagens gjøremål som blant annet toalettbesøk og spising dekket opp av funksjonsassistansen. Når timetallet på BPA blir målt ut, trekker man fra denne delen. Det betyr i praksis at man kan ha 20 timer BPA til praktisk bistand, men også 20 timer funksjonsassistanse. Dette gir et samlet timetall på 40. For funksjonshemmede som er i jobb og har funksjonsassistent vil derfor det høye innslagspunktet urettmessige føre til at de mister retten til BPA. Ironisk nok kan det at de ikke får BPA, men må gå over til tradisjonelle tjenester føre til at de faller ut av arbeidslivet, og således får behov for et høyere timetall BPA fordi det som tidligere ble gitt som funksjonsassistent nå skal dekkes opp av de kommunale tjenestene. Innslagspunktet for unge personer under 35 år bør derfor settes lavere. Unge funksjonshemmede mener at dette bør være på 10 timer. Et slikt timetall vil åpne muligheten for en gradvis bruk av BPA for ungdom, og rett på BPA for ungdom som studerer eller jobber og som enten har behov for få timer assistanse for å fungere, eller trenger et lavere timetall fordi de har student assistent eller funksjonsassistent.

Helsehjelp

Unge funksjonshemmede mener at helsehjelp bør inngå som en naturlig del av BPA-ordningen for de arbeidsledere som selv ønsker å ivareta sine helsebehov. Å umyndiggjøre personer fra å ivareta sin egen helse fordi de trenger assistanse til kateterisering, åpne medisiner, skifte på sår ol, er feil. Dette er aktiviteter som er en naturlig del av hverdagen for mange, som de selv ønsker og kan ta ansvar for. Når dette tas ut av ordningen fører det til en fragmentering av hverdagen. Assistenten kan hjelpe å smøre brødskeen, men ikke assistere på do fordi vedkommende må katetriseres fordi dette er helsehjelp og skal utføres av helsepersonell. Dette fører til at en person igjen må ha mange å forholde seg til, og hverdagen fragmenteres.

Vi mener at dette punktet bør utdypes, og at det må åpnes for at personer som selv klarer og vil ivareta denne delen av sitt liv skal kunne få gjøre det via BPA.

Assistanse i fritiden

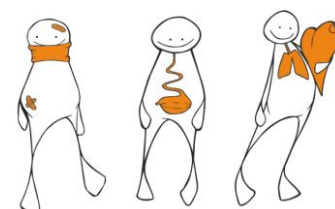
Når støttekontakt og avlastning skal tas ut av BPA-ordningen rammer dette spesielt unge som har en funksjonshemning. I ungdomstiden etablerer man sitt selvbilde, og personer utenfor nær familie blir viktige for ens sosiale identitet. Det er derfor viktig at unge funksjonshemmede, til tross for assistansebehov, får oppleve den gradvise friheten som andre unge opplever. Dette er viktig for å kunne delta i samfunnslivet og ta vare på seg selv som voksen.

I dag er det mange som bruker sin assistent til å kunne delta på aktiviteter utenfor hjemmet, enten sammen med foreldre, venner eller alene. På den måte får de oppleve en gradvis selvstendighet og blir vant til å motta assistanse fra andre enn foreldrene. De får en naturlig tilknytning til venner, uten å være en byrde, og kan delta på lik linje.

Slik forslaget ligger, fører det til at ungdom må ta i bruk støttekontakt, som i mange kommuner i praksis er ikke eksisterende, for å delta på fritidsaktiviteter. Det er vanskelig å rekruttere støttekontakter, og de har et annet «mandat» enn en assistent, noe som setter andre rammer og premisser for hva de kan bistå med. For de som allerede har BPA til praktisk bistand, vil de måtte forholde seg til en støttekontakt i tillegg. Dette gir liten fleksibilitet og større arbeidsbyrd for den som har assistansebehov.

I dag kan unge som har et assistansebehov få BPA etter skoleslutt og i sommerferien, slik at foreldre kunne være i arbeid. Slik forslaget nå ligger faller denne muligheten bort. Barn som har en funksjonshemning kan få SFO fram til de er ferdig med barneskolen, på ettermiddagen og i sommerferien. For mange kommuner vil dette være en enkel løsning, istedenfor å ansette en støttekontakt. Det gir en dårlig signaleffekten og vil kunne være belastende for en 13 åring som må være på SFO sammen med barn som er langt yngre. Egenverd og selvutvikling vil bli hemmet ved å bare være sammen med barn som er yngre.

Hvis man har barn med store assistansebehov, kan det være slitsomt for foreldre å klare å ivareta alle barna i familien, samtidig som de skal assistere barnet som har en funksjonshemning. De vil over tid bli utslitt, og dette vil føre til at de trenger avlastning. Mange familier bruker i dag BPA når de skal ha ferie og fritidsaktiviteter. Dette gjør at man kan fungere som en fullverdig familie. Det at avlastning foreslås tatt ut av ordningen betyr i praksis at barn og unge må tilbringe helger og ferier på sykehjem eller barnebolig, istedenfor å kunne ha med seg en assistent på aktiviteter sammen med familien. Dette vil være en stor belastning for de foreldre som må «sende bort» barnet sitt. For unge med funksjonshemning vil det ha negativ effekt på selvbilde og egenopplevelse. Signalet man sender fra samfunnet er «du er ikke en naturlig del av din familie, eller samfunnet».

Å se hverdagen som helhet

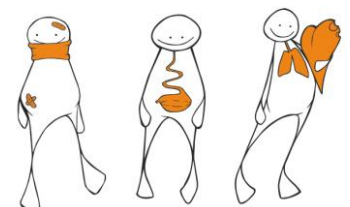
Hensikten med BPA er å gi den som har assistansebehov fleksibilitet og muligheten til selv å styre når og hvor man trenger assistanse. For ungdom som er i en fase av livet hvor man skal etablere seg er dette spesielt viktig. Ungdom har behov for assistanse i dagliglivets gjøremål og fritid, men også i studiesituasjon og i arbeidstrening.

Det er et uttalt politisk mål å få flere unge funksjonshemmede ut i arbeid. Det framlagte lovforslaget harmoniserer ikke med denne målsettingen. Dessverre innlemmes ikke assistanse i studier og arbeid i den foreslåtte rettighetsfestingen, og på denne måten videreføres dagens praksis hvor BPA ikke skal brukes i arbeid og studier. Dessverre har ikke regjeringen benyttet muligheten til å se helhetlig på ungdoms hverdag slik at de sømløst kan få assistanse hjemme, på studiested eller jobb og i fritiden. Dette slår spesielt uheldig ut for ungdom som enda ikke er kommet i ordinært arbeid.

Ungdom som har en funksjonshemning kan få innvilget nødvendig assistanse fra kommunen, men denne skal som hovedregel ikke brukes til studier og arbeid. Slik regelverket er pr i dag må ungdom som trenger assistanse i studiesituasjonen få innvilget dette fra NAV. Dette krever at studietiltaket må godkjennes som arbeidsrettet tiltak og man må ha arbeidsavklaringspenger (AAP). I hovedregelen får man ikke innvilget utdanning som tiltak før man er 26 år. Det betyr at mange unge funksjonshemmede er avskåret fra å studere på grunn av sitt assistansebehov. Dersom BPA kunne brukes i studiesituasjonen, ville disse ungdommene kunne studere, og derved ha større muligheter på arbeidsmarkedet. Uten høyere utdanning har de ikke muligheter for å få arbeid de kan utføre, og må uføretrygde seg. Hadde de fått assistanse i en studiesituasjon, kunne de fått nødvendig kompetanse, og kommet ut i ordinært arbeid. Funksjonsassistent kan kun benyttes hvis man er i ordinært lønnet arbeid. Dette betyr at personer som er under arbeidstrening, eller arbeidspraksis, ikke kan få assistanse i arbeidstiden. Arbeidstreningen blir derved ikke reel, og arbeidssøkeren får ikke vist hva den virkelig kan bidra med på grunn av manglende assistansen.

Funksjonshemmede som er i ordinært arbeid kan få funksjonsassistent. Denne innvilges fra NAV. Prosessen kan ta tid, og assistent innvilges først etter at arbeidsforholdet er etablert. Hvis man velger å bytte jobb, må man søke på nytt. Ordningen er tungvint, både for arbeidsgiver og for arbeidsleder. Arbeidsgiver ansetter assistent(ene) og må forskuttere lønnen som refunderes hvert kvartal etter dokumentasjon er sendt til NAV. Arbeidsleder må forholde seg til to ansettelsesordninger for sine assistenter. Dette innebærer unødvendig merarbeid. For assistentene fører dette til at de har to arbeidsgivere å forholde seg til selv om de arbeider for samme arbeidsleder.

Ved å innlemme funksjonsassistanse og studie assistanse i BPA, vil ansvaret for ansettelse og refusjon flyttes fra den funksjonshemmedes arbeidsgiver, til kommunen. Dette vil gjøre det lettere for arbeidsgivere å ansette funksjonshemmede, mindre byråkratisk fordi kommunene utreder behovet for assistanse helhetlig, og enklere for arbeidsleder og assistent. For at dette ikke skal være kostnadsdrivende for kommunene, kan de søke om refusjon fra NAV på timer innvilget til assistanse i arbeid/studier.

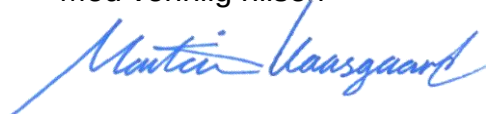

Unge funksjonshemmede mener at muligheten for å bruke BPA både hjemme, i fritiden, studier og arbeid ville gjøre hverdagen enklere og mer helhetlig for funksjonshemmede som trenger assistanse. For assistentene ville det gi muligheten for større stillingsandeler, og enklere ansettelsesvilkår.

Unge funksjonshemmede mener at forslaget slik det ligger nå vil begrense muligheten for at ungdom med funksjonshemning kan delta aktivt i samfunnet. Vi vil påpeke at skal jobbstrategien virke er det avgjørende at forholdene rundt arbeidsplassen også ligger til rette, og BPA er svært viktig for at unge funksjonshemmede skal kunne jobbe.

Unge funksjonshemmede takker for muligheten til å gi høringssvar i denne viktige saken.

Med vennlig hilsen

Martin Kaasgaard Nielsen
Generalsekretær
Unge funksjonshemmede

Saksbehandler hos
Unge funksjonshemmede

Laila Bakke
Rådgiver
Unge funksjonshemmede
laila@ungefunksjonshemmede.no

